

*Тихонова Олена Вікторівна,
доцент кафедри економічної безпеки навчально-
наукового інституту підготовки фахівців для
підрозділів слідства та кримінальної міліції
Національної академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших складових фінансової безпеки держави в сучасних умовах є бюджетно-податкова безпека, як система забезпечення відсутності ризику ймовірного заподіяння неприпустимої шкоди системі формування, розподілу та використання державних або місцевих фінансових ресурсів. Її утворюють бюджетна безпека та податкова безпека. Як бюджетна, так і податкова безпека перебувають під впливом багатьох деструктивних факторів, одним з яких є кримінальні загрози. З-поміж інших бюджетну безпеку держави безпосередньо порушують діяння, передбачені статтями 210 та 211 КК України.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 210 КК України, характеризується вчиненням однієї з наступних дій: 1) нецільове використання бюджетних коштів; 2) здійснення видатків бюджету без встановлення бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетного кодексу (далі - БК) України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік; 3) надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч БК України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Вчинення означеного злочину у формі бездіяльності, беручи до уваги закріплені законодавцем вказівки на активну форму поведінки винного «використання... коштів», «здійснення видатків..», «надання кредитів..», виключається. Означені дії здійснюється на стадії виконання бюджетів, порушуючи принцип цільового використання бюджетних коштів, який є одним із основних принципів бюджетної системи України.

Моментом закінчення злочину, передбаченого ст. 210 КК є вчинення хоча б однієї із передбачених ч. 1 ст. 210 КК дій, за умови, що предметом посягання були бюджетні кошти у великих розмірах, тобто, як випливає з п. 2 примітки до ст. 210 КК, на суму, що в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Видання керівником бюджетної установи наказу про використання бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню або про здійснення видатків бюджету без установлених бюджетних призначень або з їх перевищенням усупереч закону, а так само оформлення необхідних документів - платіжного доручення і підтвердних документів, не виходить за межі умисного створення умов для вчинення злочину, а тому має розглядатись як готування до злочину, передбаченого ч. 2 ст. 210 КК України.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 211 КК України, характеризується вчиненням суспільно небезпечної дії у виді видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати всупереч закону. Вчинення означеного злочину шляхом бездіяльності, аналогічно попередньо дослідженому, виключається.

Попередня редакція цієї статті вміщувала посилання не лише на «нормативно-правові акти», а й на «розпорядчі». Законом України (далі - ЗУ) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Бюджетного кодексу України» від 08 липня 2010 року № 2457- VI назву та диспозицію ч. 1 ст. 211 КК змінено, в тому числі виключено з їх змісту вказівку на «розпорядчі акти». Організаційно-розпорядчий документ це вид письмового документа, у якому фіксують рішення адміністративних і організаційних питань, а також питань управління, взаємодії, забезпечення і регулювання діяльності органів влади, установ, підприємств, організацій, їх підрозділів і посадових осіб, який поширює свою дію на конкретно визначених у них суб'єктів і мають одноразове застосування (наприклад, прийняття головою райдержадміністрації одноособово розпорядження про виділення юридичній особі - суб'єкту підприємницької діяльності безпроцентного кредиту за рахунок перевищення дохідної частини районного бюджету). Натомість для нормативно-правових актів характерним є те, що вони мають формально визначений характер і містять приписи, обов'язкові для виконання необмеженим і персонально невизначеним колом юридичних і фізичних осіб. І якщо до внесення означених змін ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Бюджетного кодексу України» від 08 липня 2010 року № 2457-^, видання всупереч встановленого законом порядку розпорядчого акта, який зменшує надходження бюджету або збільшує витрати бюджету охоплювалося ст. 211 КК України, то нині, такі дії не утворюють складу аналізованого злочину та за наявності підстав можуть кваліфікуватись за ст. 210 КК.

Під виданням нормативно-правових актів, які зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету, слід розуміти комплекс дій, що охоплює: 1) прийняття рішення щодо схвалення тексту документа;

2) підтвердження цього рішення шляхом поставлення свого підпису, відбитку печатки, штампу або в інший спосіб; 3) передачу документу для офіційного оприлюднення та (або) застосування. Цим поняттям охоплюється як видання уповноваженою службовою одноосібних нормативно-правових актів, так і вчинення таких дій щодо актів, прийнятих, рекомендованих або схвалених колегіальними органами за умови, що законодавством передбачене їх підписання, затвердження або введення в дію уповноваженою службовою особою. При цьому, органу досудового розслідування слід розрізняти наявні повноваження колегіального органу при прийнятті таких нормативно-правових актів, характер прийнятих ним рішень - обов'язковий чи дорадчий. Ми погоджуємось з Н. О. Гуторовою, яка зазначає, що якщо видання відповідного нормативно-правового акта стає результатом виконання рішення колегіального органу, яке є остаточним і обов'язковим, кожний учасник такого органу, який голосуванням чи в інший спосіб сприяв його прийняттю, має нести кримінальну відповідальність як виконавець злочину, передбаченого ст. 211 КК, за умови, що цей учасник є службовою особою.